

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meșină
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cio.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -6889

Unirea Principatelor române la 24 ianuarie 1859 și formarea statului național modern moment hotărâtor în lupta românilor pentru independență și unitate, pentru progres economic, social-politic și cultural

Dr. Dumitru Preda

În urmă cu 162 de ani, în circumstanțe internaționale complexe în care consecințele Războiului Crimeii (1853-1856) între cele mai puternice state ale Europei au modificat sensibil echilibrul geopolitic al regiunii, afectând direct și evoluția Principatelor dunărene autonome Moldova și Muntenia (Valahia) – aflate încă sub suzeranitatea Imperiului otoman, românii au înscris definitiv în conștiința contemporanilor, ca și a generațiilor care s-au perindat de atunci și până în prezent, ziua de 24 ianuarie 1859 ca expresie a voinței lor politice de libertate și unitate.

O voință pe care nici ocupațiile străine, nici ingerințele frecvente ale Marilor Puteri în afacerile interne ale principatelor, ca și înăsprirea opresiunii sociale și naționale în provinciile ce continuau să fie sub stăpânirea directă a Imperiilor vecine (Habsburgic – Transilvania, Banatul, Bihorul, Maramureșul, Bucovina, Rus – Basarabia și Otoman – Dobrogea) , precum și acțiunile forțelor conservatoare interne de a abate cursul înnoitor al istoriei, nu a putut fi oprită. Sintetizând gândirea politică din acea epocă, Nicolae Bălcescu subliniașe încă în 1850, într-o misivă către Alexandru G. Golescu, camaradul său de idealuri și de luptă, că poporul român trebuia realizeze „o revoluție pentru unitatea națională și, mai târziu, pentru independență națională, pentru ca în acest fel să facem ca națiunea să reîntre în posesia tuturor drepturilor sale legitime”.

Idealul Unirii Românilor, propulsat pe primul plan luptei revoluționarilor de la 1848, ca o condiție de bază a rezolvării celorlalte probleme fundamentale ale propășirii lor, a fost forjat pe măsura trecerii anilor, iar în deceniul care a urmat s-a transformat într-un veritabil program politic, clar și curajos exprimat, prin toate mijloacele și formele posibile, atât în țară, cât și în străinătate. Unirea, arăta un alt fruntaș al mișcării naționale, Ion Ghica, reprezenta „simbolul dorinței de a fi, garanția cea mai puternică și mai temeinică în contra tendințelor și ambițiunilor din afară”. Din exil, C.A. Rosetti, membru marcant al emigrației românești ce continua în Occident lupta pentru emanciparea politică, mărturisea, într-o scrisoare adresată domnitorului muntean Barbu Dimitrie Știrbei (1849-1856), crezul revoluționarilor români: „Noi vrem să nu mai fie moldoveni, munteni, transilvăneni, basarabeni [...] ci numi o singură națiune de români, liberi și egali, fără protectori și suzerani”.

Această aspirație fusese exprimată fără echivoc în fața opiniei publice europene de patrioții grupați în jurul revistei „Republica română”, editată la Paris, în toamna anului 1851: „Vrem ca ei, românii, să aibă o patrie independentă și liberă, patria a zece milioane de români”.

Revoluționarii români aveau să demonstreze, cu argumente convingătoare, că **Unirea** cerută cu ardoare era o **necesitate obiectivă**, izvorând din îndelungatul proces istoric care a condus la formarea și consolidarea poporului român în spațiul lui de trăire dintotdeauna, carpato-danubiano-pontic, proces caracterizat nu numai de unitatea etno-lingvistică a locuitorilor săi, ci și prin legăturile politice, economice, spirituale-culturale și militare, care, în pofida unor împrejurări vitrege care au impus divizarea lor politică, s-au manifestat neconținut. „Unirea României într-un singur stat – afirma cu deplină îndreptățire în 1853 Cezar Bolliac, poet, arheolog și publicist radical – nu este o idee numai în capetele a câtorva români prea înaintați, nu este o idee ieșită din desbaterile de la ‘48 încoace; ea a fost sentimentul național în toate părțile României de când istoria a început a ne spune câte ceva despre Dacia”.

Așa cum am evidențiat, acțiunile întreprinse în favoarea înfăptuirii statului național unitar s-au desfășurat în țară, dar și la Paris, Londra, Viena, Frankfurt sau Constantinopol. Scrieri și memorii au contribuit substanțial la mai buna cunoaștere a cauzei naționale românești, la clarificarea opiniei publice europene. Numele de Român și de România au apărut tot mai frecvent în cabinetele și parlamentele occidentale, în care și-a făcut loc ideea unui Stat românesc ca factor de echilibru și stabilitate în centrul și estul Europei.

Eforturile din afară au fost conjugate cu fortificarea nucleului mișcării naționale în interiorul spațiului românesc. Prin diverse căi și mijloace au pătruns în principatele române extracarpatică, ca și dincolo de munții Carpați, în Transilvania mai ales, numeroase apeluri și manifeste chemând la luptă pentru „O Românie, una și nedespărțită, liberă și independentă, democratică și socială”. Relevând starea de spirit și legăturile de solidaritate existente între fiii neamului românesc, aceste acțiuni aveau să fie privite cu o tot mai vădită îngrijorare și ostilitate de autoritățile imperiilor vecine; în capitalele respective se considera că realizarea unui puternic stat al românilor constituia un pericol pentru interesele lor de dominație și control în regiune.

În planurile vizând făurirea statului român modern nu a fost omisă nici Dobrogea, străvechiul pământ românesc dintre Dunăre și Marea Neagră. Ambiția românilor de aici – nota în acea vreme economistul Ion Ionescu de la Brad, trimis în misiune în ținuturile dobrogene – „de a-și susține naționalitatea lor este fără margini”.

Animați de idealul înfăptuirii României întregite, libere și neatârdate, patrioții români au privit, în același timp, acțiunea lor în contextul mai larg al luptei popoarelor din regiune pentru existența lor statală națională, ca o condiție determinantă pentru dezvoltarea acestora. Strădaniile și sacrificiile lor entuziaste au fost prețuite și tot mai mult sprijinite de numeroase personalități progresiste din toate regiunile continentului european. Semnificativ în acest sens este Apelul Comitetului Democrat European adresat poporului român și difuzat, în 1851, aproape în toate ziarele franceze, precum și în alte țări.

Împrejurările istorice obiective din acei ani de la jumătatea veacului al XIX-lea, în primul rând politica Marilor Puteri, fiecare cu interese proprii care se ciocneau puternic în spațiul central-sud-est european, nu au îngăduit făurirea statului român în hotarele sale firești. Din această cauză, mișcarea națională de emancipare a românilor a schimbat strategia luptei sale: revoluționarii români au militat și au activat tot mai energic, pe de o parte, pentru unirea principatelor dunărene Moldova și Muntenia, considerată drept o primă etapă a acestui proces, „cheia boltei edificiului național” (Mihail Kogălniceanu), iar pe de altă parte au intensificat acțiunile în Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Bucovina pentru recunoașterea națiunii române ca națiune egală în drepturi cu celelalte națiuni din Imperiul Habsburgic, câștigarea autonomiei acestor provincii fiind apreciată ca un pas serios spre realizarea unirii celei mari.

Mișcarea națională, în pofida presiunilor exercitate de forțele de ocupație străine pe timpul Războiului Crimeii și al negocierilor de pace, ocupație prelungită până în 1857, și-a diversificat continuu mijloacele și formele de organizare și promovare a idealului național, un rol activ în pregătirea Unirii jucându-l presa („Timpul” – 1854, „Patria” – 1855, „România literară” – 1855, „Steaua Dunării” – 1855), condusă de personalități remarcabile și având colaborări din toate provinciile românești. Mișcarea avea să cuprindă, în scurt timp, practic, toate straturile societății românești, care – de la boierimea conservatoare până la masele țărănești resimțeau nevoia unor prefaceri structurale în

organizarea unui Stat capabil să ridice forța și tăria românilor, îndeosebi în fața amenințărilor externe și pentru stimularea participării la circuitul economic european. Referindu-se la amplul efort desfășurat pentru Unire, istoricul și profesorul nord-american T.W. Riker avea să scrie cu îndreptățire, aproape un veac mai târziu: „**Niciun popor, însă, nu a luptat mai mult ca românii pentru susținerea țelurilor lor naționale**” (*Cum s-a înfăptuit România. Studiul unei probleme internaționale 1856-1866*, Londra, 1931).

În contextul preliminarilor păcii de la Viena și Constantinopol (1855-1856) și apoi al încheierii Tratatului de Pace de la Paris (18/30 martie 1856), problema românească a dobândit caracteristici și dimensiuni europene. Karl Marx, care a apreciat tenacitatea luptei poporului român, a evidențiat această trăsătură: „**Ciocnirea de interes dintre Marile Puteri în această parte a Europei a făcut ca niciuna dintre ele să nu fie indiferentă față de problema unirii țărilor române**” (*Însemnări despre români. Manuscrise inedite*, București, 1964). Într-adevăr, chestiunea românească avea să constituie una din problemele principale dezbătute de Congresul de la Paris, grupând, practic Marile Puteri în două tabere opuse: Franța, susținută de Rusia, Prusia și Sardinia, inițial și de Marea Britanie, s-au pronunțat pentru unirea Moldovei și Munteniei într-un singur stat, în timp ce Poarta Otomană și Imperiul Habsburgic au fost împotriva, declarând că nu e dorită de populația principatelor. În consecință, s-a decis ca statutul definitiv al Principatelor Române să fie stabilit după consultarea locuitorilor acestora prin intermediul unor adunări alese, care să exprime dezideratele românilor.

Cu toate că, prin procedeul admis, era amânată rezolvarea problemei unirii celor două țări române, Tratatul de Pace de la Paris a confirmat și a întărit autonomia deplină a Munteniei și a Moldovei, sub garanția colectivă a puterilor semnatare. Înlăturarea protectoratului rus instituit prin pacea de la Adrianopol era însoțită de o altă măsură menită a bara expansiunea țarismului în Balcani: înființarea unei Comisii europene a Dunării maritime, cu sediul la Galați; în plus, Rusia retroceda județele Cahul, Bolgrad și Ismail din sudul Basarabiei, ce fuseseră anexate în 1812 împreună cu întregul teritoriu dintre Prut și Nistru.

În perioada care a urmat Congresului de Pace de la Paris, centrul de greutate al luptei pentru unitatea națională a fost definitiv transferat în țară. Aici, până la jumătatea anului 1857, s-au întors toți fruntașii revoluționari exilați și emigrați peste hotare: frații Golescu și Brătianu, I. Maiorescu, C.A. Rosetti, I.I. Filipescu, C. Bolliac, Gh. Magheru, A. Florian ș.a. Convinsă că „niciodată o nație nu se poate mântui decât prin sine însăși”, partida națională din ambele principate, „în strânsă înțelegere”, a dat dimensiuni ample mișcării unioniste: în februarie și martie 1857, la Iași și la București, s-au creat Comitete centrale ale Unirii, care au îndrumat comitetele și cluburile unioniste înființate în județe; prin presă, broșuri și foi volante, prin întruniri și manifestații publice s-a întreprins o largă acțiune de mobilizare a populației de la orașe și sate.

Programele elaborate și puse în circulație în primăvara anului 1857 aveau drept coordonată fundamentală Unirea. „Numai prin unire putem ajunge la stabilitate, putere și tărie, și astfel vom putea face a se respecta drepturile din afară și din întru ale țării” – se arăta, de exemplu, în Programul CC Unirii din București.

Încercările Marilor Puteri ostile Unirii – Imperiul Otoman și Imperiul Habsburgic – de a combate și deturna acest curs ascendent al voinței naționale prin diverse manevre și presiuni, recurgând chiar la falsificarea alegerilor pentru Adunarea ad-hoc de la Iași, au eșuat, însă au provocat o tensiune ridicată în relațiile internaționale. Pentru a se evita alte complicații de ordin extern, Puterile garante au ajuns la un compromis având la bază înțelegerea anglo-franceză de la Osborne (august 1857), și anume: se accepta ținerea de noi alegeri, în schimbul renunțării de către Franța la principiul deplinei uniri a celor două principate românești sub un prinț străin.

Alegerile organizate în toamna aceluiași an au înregistrat o largă participare a locuitorilor, în ambele țări victoria mișcării unioniste fiind completă: „un mare și măreț triumf – așa cum se aprecia în rapoartele diplomatice ale vremii – cu atât mai strălucit cu cât totul s-a petrecut în cea mai perfectă legalitate”.

Dezbaterile Adunărilor ad-hoc, deschise la sfârșitul lunii septembrie 1857, deopotrivă la Iași și București – organisme larg reprezentative pentru acele timpuri, reunind deputați din toate stările sociale – au fost o expresie concludentă a voinței de unitate națională. „Unirea Principatelor – declara la 7/19 octombrie Constantin Hurmuzaki în adunarea moldoveană – este dorința tuturor claselor [...]

Unirea este înscrisă în inimile tuturor românilor”. Cele două adunări, ale căror lucrări au avut un larg ecou internațional, aveau să rostească „cu vrednicie voința națiunii române” la 7/19 octombrie la Iași și respectiv la 9/21 octombrie 1857 la București, voință care dădea expresie „celor dintâi, celor mai mari, mai generale și mai naționale dorințe ale țării”, în primul rând Unirea „firească, legitimă și neapărată” într-un singur stat sub numele de România.

Convenția de la Paris din 7/19 august 1858, aprobată de reprezentanții celor 7 Puteri garante, după examinarea raportului informativ al Comisiei europene înaintat în aprilie același an, precum și a cererilor formulate de români, a fixat un nou statut internațional al Principatelor Române, ca și principii de organizare internă a lor. Soluția de compromis adoptată pe fondul continuării divergențelor acute dintre Marile Puteri, deși nu a admis ideea unei uniri depline, ci numai a unei uniuni sub denumirea de „Principatele Unite ale Moldovei și Munteniei”, fiecare cu un domnitor, cu guverne și adunări separate, dar cu forțe armate cu o organizare asemănătoare, cu o Comisie centrală la Focșani pentru elaborarea proiectelor de legi comune, ca și o Înalță Curte de Justiție și Casație, a constituit, totuși, un important pas înainte spre consolidarea autonomiei lor în conformitate cu vechile tratate încheiate cu Poarta Otomană; singura obligație față de aceasta rămânea plata unei sume fixe ca tribut. Armata otomană nu mai era autorizată să intervină în principate decât cu acordul colectiv al celorlalte Puteri, și doar în cazuri socotite de extremă gravitate.

Convenția a proclamat ca principii de bază egalitatea în fața legilor a tuturor locuitorilor Principatelor Unite, admisibilitatea lor la funcțiile publice, desființarea privilegiilor feudale; în plus, se mai preconiza luarea în dezbatere a raporturilor între marii proprietari de pământ și țărani, clasa cea mai numeroasă, în vederea îmbunătățirii situației acestora. Prevederile electorale anexate documentului de la Paris, alcătuite în baza sistemului modern al censului, datorită nivelului ridicat, restrângeau însă considerabil participarea maselor populare la viața publică, favorizând clasele și păturile sociale avute.

„Puterile europene ne-au dat garanția lor, certitudinea că noi vom exista în viitor” sublinia fruntașul național Vasile Boerescu într-un editorial din 14/26 august 1858 al „Naționalului” (ziar unionist fondat de el în 1857). Și adăuga: „restul nu depinde decât de noi [...] dacă vom ști să înfăptuim Unirea”. Într-adevăr, așa cum faptele din perioada imediat următoare au dovedit, partida națională, poporul român, într-o solidaritate impresionantă, folosindu-se cu inteligență de contradicțiile dintre Marile Puteri și acționând cu perseverență, dinamism și mult curaj, aveau să impună Europei, în ianuarie 1859, un fapt împlinit cu valoare de simbol: **făurirea Statului național român modern**.

Ultima parte a anului 1858 s-a caracterizat, atât în timpul pregătirilor, cât și al alegerilor pentru Adunările electivă, printr-o luptă acerbă pentru concretizarea efectivă a Unirii. Soluția îndrăzneată și originală adoptată în final, cea a dublei alegeri, în unanimitate, a Colonelului Alexandru Ioan Cuza ca Domn al Moldovei (5/17 ianuarie) și al Munteniei (24 ianuarie/5 februarie 1859), întemeiată pe aspirația profundă spre deplina unitate a poporului român, a demonstrat convingător în fața unei Europe uimite de capacitatea revoluționară și maturitatea sa politică, voința dârză a românilor, ferm hotărâți să-și croiască propriul lor viitor. **„Dubla alegere echivalează cu Unirea Principatelor, Unirea Principatelor este Independența lor”** – transmiteau agenții diplomatici străini, consemnând pe lângă uimitorul entuziasm popular diversele consecințe ale istoricului act românesc pentru situația din regiune și de pe continent.

După cum a afirmat Mihai Kogălniceanu, marele cărturar și om de stat al țării, în calitate de Prim Ministru în Parlament, în 1863, „Unirea e actul energetic al întregii națiuni române”, care s-a arătat la înălțimea imperativului istoric, în care a crezut și pentru care a luptat cu toată ființa ei. Alegerea Domnitorului din rândul corpului de ofițeri patrioți a fost primită cu multă însuflețire și de oștire, care, la București, s-a „amestecat cu poporul triumfător”, cântând *Hora Unirii*. Unul dintre participanții la evenimentele, viitorul general Enric Herkt, avea să noteze: „entuziasmul fu general, cu deosebire între noi, militarii, care vedeam apropiindu-se visul nostru – transformarea oștirii într-o armată națională”. Ca și în alte momente de răscruce ale istoriei noastre, armata română s-a situat și de data aceasta de partea năzuințelor fundamentale ale poporului, contribuind prin atitudinea ei activă la promovarea și afirmarea principiului unității naționale.

Actul de la 24 ianuarie 1859 a fost primit în provinciile românești aflate sub dominație străină cu bucurie și speranțe. „Dumnezeule, ce popor este poporul român”, exclama corespondentul „Foi pentru

„minte, inimă și literatură”, suplimentul „Gazetei de Transilvania”: *„Când se inspiră de vreo idee [...] uită toate interesele private și se consacră numai pentru triumful cauzei române”*. Alexandru Papiu-Ilarian, liderul revoluționar ardelean care avea să fie cooptat în guvernul Kogălniceanu din 1863, avea să constate, pe bună dreptate: „românii din Transilvania numai la Principate privesc”, subliniind că la alegerea lui Cuza entuziasmul lor „era poate mai mare decât în Principate”, iar bărbați și femei, bătrâni și tineri, toți ar fi gata a muri pentru Domnul Cuza”.

Sinodul Bisericii Ortodoxe române desfășurat la Sibiu în 1860, hotărâ să solicite Împăratului Francisc Iosif I drepturi pentru națiunea română, un congres național al românilor și să nu aprobe, cu niciun preț, încercarea maghiarilor de uniune a Transilvaniei cu Ungaria, organizarea provinciei urmând să se facă doar pe baza dreptului istoric. La rândul lor, românii bănățeni, în Adunarea națională de la Timișoara, tot în 1860, aveau să ceară autonomia provinciei și constituirea unui „căpitanat românesc”, condus de un fruntaș român sau cel puțin ca Banatul să formeze cu Transilvania o singură unitate politico-administrativă.

De altfel, din acel an 1860 – sub impulsul Unirii și al alegerii lui Cuza – pentru românii din Imperiul Habsburgic a început o scurtă, dar densă perioadă, bogată în realizări culturale și politice naționale. O perioadă în care Dieta de la Sibiu a votat legea privind egala îndreptățire a națiunii române și a confesiunilor sale cu celelalte națiuni și culte din Transilvania, iar limba română a fost recunoscută ca limbă oficială alături de cea maghiară și germană. În acele împrejurări, idealul Unirii românilor era clar exprimat de Timotei Cipariu în programul ASTREI, înființată în 1861: *„tot una să fim, o națiune, o limbă o literatură”*.

Domnul Unirii și-a manifestat constant interesul și intenția de întregire a Unirii cu celelalte provincii locuite de români. Acest sens l-au avut cuvintele lui când s-a adresat oștirii din tabăra organizată la Florești în primăvara și vara anului 1859: *„Vă stă în mână ca într-o zi Țara noastră să vă poată datora mărirea”* sau când scria unui diplomat apusean că el urmărește „perspectiva unei măririi a teritoriului și să asigure bunăstarea și libertatea a tot ce poartă numele de români”. Această perspectivă s-a împlinit în 1918, prin Marea Unire, iar armata română a știut să apere voința liber exprimată a națiunii.

Anii de domnie ai lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866) reprezintă una din cele mai fecunde pagini din istoria României și a românilor. Este o perioadă dinamică și complexă, când se realizează o adevărată revoluție de dimensiuni și importanță covârșitoare în ansamblul societății românești. În numai șapte ani, România a pășit cu fermitate pe drumul edificării statului național modern, reformele împlinite având o însemnătate la fel de mare ca și actul propriu-zis al Unirii.

Dubla alegere a lui Cuza, unirea politică, a constituit doar un început și ea nu putea fi fructificată decât printr-o acțiune substanțială, perseverentă și curajoasă de organizare și înnoire internă, de consolidare a statutului politic pe plan internațional.

Contextul european a favorizat parțial realizarea reformelor modernizatoare din România. Prusia și Sardinia desfășurau cu succes procesul de constituire a unității Germaniei și respectiv a Italiei, înscriindu-se ca subiecte prioritare în politica de pe continent. Imperiile limitrofe erau și ele angrenate într-o operă reformatoare, căutând să se adapteze pentru a supraviețui: Imperiul Habsburgic a inaugurat etapa liberală; Imperiul Rus va întreprinde o reformă agrară, iar în Imperiul Otoman se va institui „epoca tanzimatului”. Dar interesele celor trei mari vecini privind România le dictau să nu îngăduie aici transformări profunde de natură să le primejduiască interesele și pozițiile din regiune. În aceste condiții, Domnitorul și ceilalți factori responsabili au fost nevoiți să aibă în vedere implicațiile și repercusiunile fiecărui act politic, căutând să folosească divergențele acestora pentru a promova interesele naționale, a extinde autonomia și a menține demnitatea țării.

Greutățile și adversitățile nu au lipsit nici pe plan intern. Opera transformatoare desfășurată de Cuza se producea într-o societate divizată, în care aveau să se dezvolte frământări sociale și aprige lupte politice. Aplicarea uniformă și energică a unui program de reforme a fost inițial împiedicată și de caracterul incomplet al Unirii realizate la 24 ianuarie 1859. Iar dispozițiile restrictive ale Convenției de la Paris limitau acțiunile partizanilor înnoirilor sociale și politice.

De aceea, în acțiunea de desăvârșire a Unirii, Domnitorul s-a arătat prevăzător, preferând să consolideze pozițiile câștigate și să aștepte recunoașterea dublei alegeri de către toate Puterile garante.

Prin misiuni diplomatice speciale, trimise în principalele capitale europene, s-a străduit să explice evenimentele, purtând tratative cu Marile Puteri. Franța, Rusia, Sardinia și Prusia au acceptat de la început dubla sa alegere, iar Marea Britanie a manifestat o rezervă prudentă, recunoscând-o în cele din urmă. Austria s-a dovedit potrivnică, în timp ce Poarta Otomană avea să aștepte deschiderea unei noi conferințe internaționale convocată pentru a se examina problema dublei alegeri. Între timp, izbucnirea războiului franco-sardo-austriac (aprilie-iulie 1859) a determinat Austria să reia legăturile cu guvernul român și astfel să recunoască „de facto” alegerea lui Cuza. În fața ostilității și a amenințării armate a Puterii suzerane, Domnitorul a hotărât să își concentreze forțele militare în tabăra de la Florești (Prahova), la jumătatea distanței dintre Carpați și Dunăre, pentru a preveni o invazie otomană și a exercita, totodată, presiuni asupra trupelor habsburgice. Constrânsă să facă concesii, Poarta avea să se declare de acord cu dubla alegere, recunoscându-l pe Cuza (octombrie 1859).

În amplul proces de consolidare a actului Unirii de la 24 ianuarie, ca o direcție prioritară se înscrie, fără îndoială unificarea trainică și reorganizarea pe baze moderne a instituției militare, considerată drept „întâiul pas către unirea definitivă a țărilor surori”, cheazășie a dezvoltării generale a României libere. Tabăra de la Florești a contribuit de altfel la fortificarea spiritului ostășesc, a coeziunii armatei unice. Procesul de unificare s-a concretizat în constituirea unui singur Minister de Război, pentru ca în noiembrie 1859 Alexandru Ioan Cuza să devină comandant suprem al forțelor armate românești. Întoamna anului 1860 au fost reunite serviciile de administrație și intendență, apoi în decembrie și cel sanitar sub conducerea generalului Carol Davila. Până în 1863 s-au înființat comandamente superioare la Iași, București și Craiova și s-au creat unități militare pe întreaga țară, inclusiv forțe navale pe Dunăre. În vara anului 1861 școlile militare au fost întrunite la București, iar Școala națională de medicină și farmacie a fost extinsă la nivelul întregii țări (cu sediul tot la București). A fost introdus un sistem unic de recrutare și de instruire, au fost adoptate noi uniforme pentru toată armata, s-au dat noi regulamente de serviciu și s-au înmănat trupelor drapele tricolore, simbol al unității României (1863). *Legea de organizare a puterii armate* din 1864 a pus bazele sistemului național de apărare, iar apariția presei militare („Monitorul oastei” – 1860 și „România militară” – 1864), ca și dezvoltarea publicisticii de profil aveau să întărească spiritul patriotic al cadrelor și ostașilor români.

Armata română, prezentă pe primul plan al efortului pentru consolidarea și afirmarea statului național, prin „atitudinea sa demnă și hotărâtoare – avea să sublinieze Domnitorul Cuza – a contribuit mult la înălțarea unei singure Români”.

În primii ani, Unirea continua, totuși, să păstreze un regim hibrid, statornicit prin aceeași Convenție de la Paris, cu două guverne, două Adunări și două capitale. Forțele naționale considerau dubla alegere în persoana lui Cuza drept un punct de plecare spre deplinătatea unirii administrative, economice și politice, pe când Marile Puteri își afirmau intenția de a nu mai îngădui încălcarea Convenției. Dar, printr-o acțiune abilă a Domnitorului și a principalilor săi colaboratori, activitatea politică internă avea să capete în scurt timp un caracter comun. Cele două guverne, de la București și Iași, au acționat în același sens, aparatul de stat fiind rapid unificat, serviciile de vamă au fost contopite, la fel și cursul monedelor și cele două administrații ale poștei și telegrafului; Comisia centrală de la Focșani primea, în toamna lui 1861, însărcinarea de a unifica legile și regulamentele administrative.

La sfârșitul anului 1861 unirea administrativă și legislativă a devenit un fapt împlinit. „*Unirea este îndeplinită, naționalitatea română este întemeiată*”, declara Alexandru Ioan Cuza într-o *Proclamație* adresată națiunii în decembrie. Etapa care s-a încheiat cu desăvârșirea Unirii prin formarea primului guvern unic (ianuarie 1862) a creat o bază mai largă, pe care aveau să se clădească instituțiile României moderne.

În noua etapă care a urmat, cea a marilor reforme, responsabilitatea principală, de inițiativă și decizie, a revenit, încă o dată, Domnitorului. Acesta a trebuit să învingă rezistența unei părți a moșierimii conservatoare și să tempereze, în același timp, tendințele burgheziei radicale, primate cu suspiciune chiar și de Puterile care acordau sprijin politic și diplomatic României. Domnitorul Cuza a manifestat continuu o deosebită prudență, absolut indispensabilă, tact politic, abilitate de negociere și multă răbdare, calități ale unui adevărat conducător de Țară.

Prima dintre reformele mari a fost secularizarea averilor mănăstirești, realizată prin legea din 13/25 decembrie 1863. Suprafața secularizată cuprindea 25,26% din teritoriul statului român la acea

dată. Legea a avut importante consecințe sociale și politice și a constituit o puternică dovadă de afirmare a voinței de independență națională.

În anii 1863-1864 au fost adoptate legi de organizare a diferitelor sectoare ale vieții sociale: legile asupra pensiilor, contabilității, a consiliilor județene, legea judecătorească și cea asupra instrucțiunii publice, Codul Penal, unificarea serviciilor poștale și telegrafice. Practic, se poate afirma că nu a existat domeniu de activitate în care să nu se producă reforme înnoitoare. Printre acestea trebuie să amintim atenția specială acordată culturii și învățământului universitar ale cărui baze solide s-au așezat în 1860 (Iași) și 1864 (București).

Prin lovitura de stat produsă în ziua de 2/14 mai 1864, când Adunarea legiuitoare dominată de gruparea conservatoare a fost dizolvată, Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a căutat să întărească autoritatea regimului său și, de asemenea, să-și consolideze poziția pe plan internațional. Vizita efectuată în iulie 1864 la Constantinopol și primirea deosebită ce i-a fost rezervată a reprezentat o materializare a acestei poziții cvasi-independente.

Odată cu promulgarea Statutului dezvoltator al Convenției de la Paris (practic o nouă Constituție – 1864), puterea legislativă a fost atribuită Adunării Elective și Senatului, însă singur Domnitorul avea inițiativa legilor elaborate de un Consiliu de Stat. Tot atunci s-a adoptat o nouă Lege electorală, care a împărțit alegătorii în două categorii – direcți și primari, sporindu-se ponderea categoriilor burgheze.

În august 1864 a fost promulgată Legea rurală, prin care țăranii au fost eliberați de sarcinile feudale, iar peste jumătate de milion au fost împroprietăriți cu aproape două milioane de hectare. Vechii proprietari urmau să fie despăgubiți, suma acestora reprezentând o importantă sursă de acumulare de capital.

Ca o reacție la toate aceste măsuri reformatoare, acuzat, totodată, de instituirea unei guvernări personale, în țară avea să se constituie o opoziție activă formată din conservatori și gruparea liberalilor radicali (denumită de partizanii Domnitorului „monstruoasa coalțiție”), a cărei acțiune a condus la îndepărtarea lui Cuza de la domnie (11/23 februarie 1866) și apoi la plecarea lui într-un exil fără întoarcere.

Expresie a voinței națiunii române, Unirea de la 24 ianuarie 1859 a constituit o convingătoare demonstrație a transpunerii în practică a principiului fundamental al dreptului la autodeterminare, de afirmare a identității românilor și a dorinței lor de a trăi liberi într-un stat propriu. Ea a fost un exemplu demn de urmat și un sprijin real pentru celelalte popoare din sud-estul și centrul continentului european aflate încă sub dominație străină în lupta pentru independență.

Meritul principal al lui Alexandru Ioan Cuza, cel dintâi Domnitor al României moderne, constă în opera sa nepieritoare de întărire a Țării sub steagul Unirii, operă deschizătoare de noi orizonturi favorabile dobândirii Independenței (1877-1878) și înfăptuirii deplinei unități naționale a tuturor românilor (1918).

Atunci în 1859, ca și la 1918, ca și în prezent, Românii au construit și construiesc propria Istorie în cadrul și într-o strânsă corelație cu statele și națiunile din Europa. Românii au simțit mereu că aparțin nemijlocit valorilor fundamentale de cultură și civilizație ale comunității europene. Azi, într-o lume în permanentă schimbare, România – așa cum au dorit Cuza și ceilalți înaintași – se manifestă în regiunea ei geografică și politică ca un factor activ de stabilitate și de cooperare.

Păstrarea memoriei și cinstirea faptelor acestor înaintași, printre care Alexandru Ioan Cuza, constituie o îndatorire permanentă și un element fundamental în educația generațiilor de azi și de mâine, în întărirea demnității și încrederii în viitorul Neamului și al Țării.